

Ar optimismu druvā un sētā

Larisa Gerasimova, ZS Ataugas pārvaldniece
(Mazsalacas novada Sēļu pagasts)
Saimnieko kopā ar dēlu Kalvi saimniecību ZS Kalves.

Ģimene: vīrs Juris, dēls Kalvis ar sievu Ilzi un bērniem Elzu un Klāvu.
Darbinieki: 5.
LIZ: 650 ha labības un zālāju, 120 ha meži.
Ganāmpulks: 150 govīs, no tām 87 slaucamas.
Daļība kooperatīvos: VAKS, LPPKS Piena loģistika.

Lai arī **Larisa Gerasimova** smeļoties saka, ka šeit valda matriarhāts, patiesībā visām trim ģimenes paaudzēm ir sava teikšana, lai raiti tiktu galā ar pieklājīga izmēra saimniecību, kurā jā rūpējas gan par graudu un zālāju sējumiem, gan ik dienu – par piena govju ganāmpulku. Ja darbu veic ar prieku, šķiet, tas padarāms ātrāk – tā gribas domāt, sarunājoties ar smaidīgo saimnieci, lai gan ikdienā nereti iezogas arī kāds grūtuma mirklis.

TEKSTS: Elīna ŠMITE. FOTO: Āris KUNDZIŅŠ

– Vai esat šeit vietēji?

Larisa Gerasimova: – Vispār mēs esam ienācēji. Gribas jau teikt, ka neesam īsteni latvieši, jo senčos ir slāvi un poļi, bet Kalvis vienmēr saka, ka ir īsts latvietis – ir taču dzimis te. Mana mamma Nina arī ir dzimusi Latvijā, kaut gan pēc tautības ir poliete. Mūsu senči ir saistīti gan ar Krieviju, gan Baltkrieviju.

Pēc izglītības esmu mehanizētās uzskaites skaitļotāja – tehniķe, tas vairāk ir darbs ar datiem, algu rēķināšanu. Kad sāku strādāt vietējā kolhozā *Mazsalaca*, sākumā domāju, ka pildīšu sekretāres pienākumus, bet sanāca tā, ka priekšnieks vienu dienu noskatījās uz mani, aizveda uz kūti un strādniekiem, kas tur bija, uzsauc – veči, te ir jūsu jaunā priekšniece! Un es tur stāvēju kleitā un augstpapēžu korpēs... toreiz nezināju pilnīgi neko, bet nācās visu apgūt. Direktors Ēriks Plucis mani iemācīja strādāt – nekad nebija vārdiņa *nevar*, jo bija jāizdara! Pēc tam biju kolhozā iecirkņa priekšniece. Darbs bija smags, arī sestdienās un svētdienās, dažkārt nācās paveikt citu nepaveikto. Es biju jauna meitene un, kad gaidīju bērniņu, teicu, ka man viss tā ir apnicis, ka lauksaimniecībā vairs nekad atpakaļ neiešu. Tomēr sākās juku laiki, privatizācija, es gan ne uz ko īpaši necerēju – audzināju dēlu un slaucu govīs. Taču bijušais pārvaldes vadītājs manai mammai jautāja, vai tad viņa neko nesprivatizēs, jo bija palikusi vēl viena veca kūts, ko tad piedāvāja mums. Mamma apvienojās ar vēl vairākiem saimniekiem, pirkās cūkas un 1992. gadā sāka saimniekot. Visas govīs bija slimas ar leishmāzi, tās nācās likvidēt, pēc tam sāka pakāpeniski pirt jaunas teļus. Kopus saimniekošana tomēr īsti nesanāca, katram bija sava vajadzība, rēķinus maksāja pa daļām, mammai nekad nebija ne naudas, ne laika, līdz es teicu – pietiek – un arī iesaistījos saimniekošanā, kļuvām par vienīgajām saimniecēm. Gadus piecus strādājām abas, un pat tagad, kad mammai ir pāri 70 gadiem, viņa nāk uzraudzīt, kas fermā notiek, un ziņo mums, ja kaut kas, viņasprāt, nav kārtībā.

– Pašlaik jūs saimniekojat kopā ar dēlu Kalvi.

– Daudzus darbus veicam kopā, lai arī saimniecības mums ir divas. Manējā ir ZS *Ataugas*, dēlam – ZS *Kalves*, viņam savu saimniecību atdāvināju. *Ataugās* esmu pārvaldniece, mūsu mamma šo saimniecību atstāja jaunākajai mātai Sanitai, bet viņa izvēlējusies pedagoga profesiju. Šim dalījumam gan bija arī zināmi ieguvumi atbalsta projektu pieteikumos, piemēram, saimnieku vecuma dēļ. Ko tur slēpt, ir jādodomā, kā izdzīvot, jo ne vienmēr valsts padomā par mums.

Kad sākām, mums pašreizējā fermā bija gan govīs, gan cūkas. Eiropas Savienības normatīvi gan neļāva cūkas turēt vienā mītnē ar govīm, tāpēc no 30 sivēnmātēm un vairākiem barokļiem atteicāmies. Interesanti gan, ka īpašu izstrūkumu saimniecības budžetā pēc cūku izzušanas nejutām.

Dēls Kalvis visu laiku ir bijis kopā ar mani, piedalījies darbos. Kā

jau katrai mātei, gribas, lai bērns daudz sasniedz un beidza labas skolas. Man gan pašai nav augstākās izglītības un arī Kalvim ne, toties dzīves un praktiskās skolas mums ir, cik vajag. Un tas ir svarīgākais! Kalvis tepat beidza pamatskolu, pēc tam aizgāja uz Jāņmuižas profesionālo vidusskolu, kur ieguva vidējo speciālo izglītību lauksaimniecībā. Tad gāja praksē, bija piedāvājumi arī no uzņēmumiem, taču Kalvim teicu – izvēlies, vai strādā piecas dienas nedēļā un saņem algu, kādu nu tev maksā, vai paliec laukos, kur, cik pats sapelnīsi, tik arī būs. Protams, priecājos, ka viņš palika te. Skubināms nav! Nu ir arī ģimene, kas var palīdzēt. Vedeļa Ilze neklātienē ir beigusi Priekuļu lauksaimniecības tehnikumu, lai labāk saprastu lauku darbus, pirms tam ieguva bakalaura grādu žurnālistikā. Mums gan tagad ir jau otrais mazbērns, tāpēc pašlaik Ilze daudz laika velta mazajiem.

Vējauzu mēs ravējam ar rokām – vairāk nekā 100 hektārus!

Kalvis Gerasimovs: – Tā kā no bērna kājas biju redzējis visus saimniecības darbus, lēmumu nebija grūti pieņemt. Tas bija pašsaprotami. Jau no agras bērnības braucu līdzī traktora kabinē. Vienu brīdi gan iedomājos par skolu Rīgā, bet pārdomāju.

– Larisa, jūs var saukt arī sabiedriski aktīvu lauksaimnieci.

Larisa: – Kādreiz biju Valmieras Reģionālās lauksaimnieku apvienības vadītāja. Kad tikko šīs apvienības dibināja, mēs savā reģionā bijām starp pirmajiem. Biju tur kādus gadus sešus septiņus, tomēr nu savas aktivitātes esmu piebremzējusi. Kā man savā laikā teica Valters Dambe, kurš bija aktīvs vietējais zemnieks un karoja par taisnību, bet vienā brīdī piekusa, – vairs neredzu lielu pienesumu tai skriešanai apkārt, jo, lai kaut ko tiešām ietekmētu, jautājumam ir jābūt klāt no sākuma līdz beigām. Savā laikā izcīnījām, ka novads varēja saņemt mazāk labvēlīga apvidus maksājumu. Toreiz gan varēja redzēt, kurš ko ir nolobējis... tas ir kā vilciens, kur – ja paspēj ielekt, tad paspēj! Man arī tagad ir sajūta, ka vairāk gribas darīt sev, savai saimniecībai. Jaunībā tomēr ir liels maksimālisms, ko pašlaik redzu savā dēlā Kalvi. Man īsti vairs nav enerģijas, ko dot citiem, gribas ieguldīt to šeit.

– Cik daudz zemes apsaimniekojat?

– Zemi pērkam, cik varam. Pašlaik īpašumā ir jau 650 ha, ap 100 nomājam, ir arī meži 120 ha platībā. Priecājamies, ka zemes gabali ir samērā tuvu viens otram. Ar zemes daudzumu ir tā – jo tās vairāk, jo vairāk vajag darbinieku, bet ar to ir grūtības. Kopā ar zemi esam nopirkuši arī kādas četras mājas, kur vairs nevienas

nedzīvo. Interesanti pētīt bijušo iedzīvotāju dzīvesstāstus.

Esam viens no tiem pagastiem, kurā ir arī vējaudzis. Šogad bija tā – ir sausums, nomīglojām, bet tad uznāca lietus. Nezāle jau nav dumja – lauka centrā iznīka, bet malās gan palika. Tagad mēs to ravējam ar rokām – vairāk nekā 100 hektārus! Tā ir karantīnas nezāle, ar to tiešām ir jāuzmanās! Ir jāsaprot, ka ar vējaudzis var cīnīties, ja to dara arī kaimiņi, jo tā viegli ceļo. Strādājam kopā ar dēla krustmāti, kurai ir ap 70 gadu, – tā mēs jau mēnesi ņemamies, jo nevienam citam šo īsti nevaru uzticēt.

– Kā sadalāt darba pienākumus?

– Par kūti man ir vismazāk uztraukums, tur ir ilggadējas darbinieces, kas pašas savā starpā mainās. Viņas ir ļoti labas meitenes, rūpējas par govīm jau gadus divdesmit, dzīvo tepat netālu. Kādreiz viņas vispār strādāja bez brīvdienām – kopa govis, pašas slauca, pa dienu vēl lasīja akmeņus no lauka. Nu pašas brīnās, kā to varēja dabūt gatavu! Vismaz tagad ir viens darbinieks, kas viņas var aizvietot. Pašlaik darām tā, ka darbinieces 20 dienas

lieli priekšnieki, jo ir jādara visi darbi, ja nepieciešams.

Kalvis: – Es daru dažādus darbus, bet lielākoties uz mani attiecas tehniskā sadzīve – remonts, rezerves daļas. Ja vajag, māku braukt ar visiem aparātiem. Traktoriem mums iecienītākais zīmols ir *Valtra* – sākās ar to, ka pirmo importa traktoru iegādājās mamma, pēc tam jau turpinājām ar to pašu, lai būtu līdzīga specifika. Es nesūdzos! Neplīst jau tikai tā tehnika, ar kuru nestrādā.

Larisa: – Par veicamajiem darbiem apspriežamies savā starpā. Daudz kas jau ir iegājies un vienkārši notiek tā, kā ir ērti. Vispār esam uz viena viļņa, mūsu plāni un idejas parasti aptuveni sakrīt. Lai arī varbūt no malas izskatās kā matriarhāts!

– Cik liels ir jūsu ganāmpulks?

– Ap 150 lopiem – 87 slaucamas govīs un pārējās visas ir ataudzējamas dažāda vecuma teles. Pārsvārā visas teles patu-ram sev, ja ir kas lieks, – pārdodam, ko lopkopji labprāt iegādājas. Pērn vairākas nopirka turki, šogad gan ne – nevarēja salasīt kravu. Siltajā sezonā visas govīs iet ārā – tagad tas atkal skaitās moderni –

divpadsmit jau modernizējamies – ielikām mēslu skrēperi un piena vadu, arī mazgāšana ir automatizēta. Mums ir svarīgi, lai varam tikt galā ar saviem spēkiem un esošajiem darbiniekiem, ar lopiem jau tāpat garlaicīgi nekad nav. Ja dēls izdomās šo nozari attīstīt, lai dara. Nav jau slikti katru mēnesi saņemt garantētu naudu. Protams, tas nozīmē darbu 365 dienas gadā. Naktī guļam ar telefonu! Arī veterinārārsts mums ir viens uz pieciem pagastiem, darba ir daudz. Ja viņš pēkšņi nav pieejams, ir traki! Protams, ir neērti, ja jāzvana viņam četros no rīta, bet ko darīt. Mēs paši gan varam veikt sēklošanu. Mūsu mamma visu mūžu bijusi mākslīgās apsēklošanas tehniķe, bet vienā brīdī teica, ka pietiek. Nu ko – es piesakos sēklošanas kursos, arī dēls izmācās. Kā jūs domājat, kas mums sēklo govīs? Jā – mamma! Nu gan viņai paliek arvien grūtāk, jo vecums dara savu, arī govīs paliek lielākas.

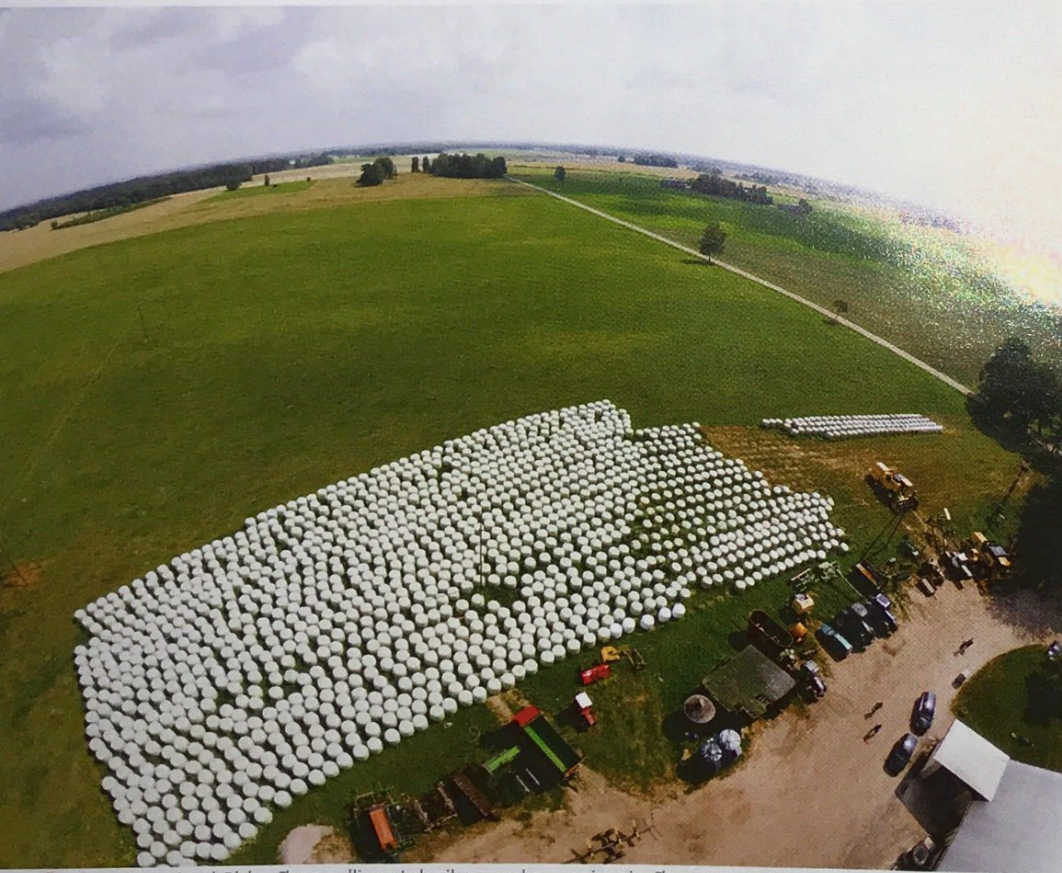
– Vai visu lopbarību izaudzējat paši?

– Visu audzējam un gatavojam paši, mums ir sava spēkbarība, skābbarība, bet pērkam klāt kombinēto lopbarību, mikroelementus. Pašlaik vēl lopī ēd pērnā gada barību. Laikam tomēr intuīcija man ļoti strādā – pavasarī mums palika pāri 500 ruļļi skābbarības, ko atstājām sev, un tad nekādu problēmu ar barošanu! Barību audzējam – zālājus sarullējam sienā. Skābbarības audzēšanai mums ir atvēlēti ap 100–110 ha zālāju. Te ir augsnes, kas nav īpaši auglīgas, piemēram, kūdra, kur neko citu, izņemot zāli, arī nevar izaudzēt. Padomju laikā tur tika nomeliorēts mežs un vēl tagad lien koki ārā.

Kūtsmēsli savukārt noder laukiem. Tomēr... ja citi par tiem priecājas, tad mums tas sagādā klapatas. Nesen no kooperatīva nopirkām jaunu mēslu ārdītāju.

– Ja nebūtu govīs, vai tas finansiāli būtu liels zaudējums?

– Ja mums nebūtu lopu, sliktās zemes būtu jāar, tas būtu daudz sarežģītāk. Tehnikai tur vispār nav, ko darīt, īpaši slapjā laikā, var viegli iegrimt. Ienākumi no abām nozarēm sadalās aptuveni puse uz pusi. Naudas ziņā gan jau mēs tiktu galā, tomēr – tie ir regulāri ienākumi, kas mums ļauj veikt nepieciešamos remontus, pirt degvielu, tāpat ir arī kredīti – gan par zemes iegādi, gan tehniku. Kredītportfelis mums nav pat tik liels kā mūsu saņemtie ES maksājumi, tā kā par to neuztraucamies. Tie ir garantēti ienākumi, kas tomēr prasa izpildīt noteiktas prasības.

Sagatavotie skābbarības ruļļi un tehnikas parks – saimniecības pamatu pamats.

mēnesī strādā, bet 10 ir brīvas. Savukārt vīrs un dēls vairāk darbojas ar tehniku. Vēl ir pastāvīgs darbinieks, kas strādā ar tehniku, un vēl otrs, kas sezonas laikā nodarbojas ar tehnikas remontiem, tāpat arī ņemam palīgā uz kulšanu. Paši neesam

laist govīs ganos! Pašlaik pa nakti gan ārā nelaižam, jo karsts ir tāpat, saliekam kūti ventilatorus.

– Vai kūti plānojat kādreiz paplašināt?

– Tādu plānu īsti nav. Mūsu kopējās tiek galā ar visiem darbiem. Pirms gadiem

– Kādi ir vidējie izslaukumi?

– Ap 9,5 tūkst. t, gadā nododam ap 650 t. Tiesa, lai iegūtu virs 8 tūkst. t, ar labturību, ģenētiku un normālu barošanu vairs nepietiek – ir jāiegulda vairāk, jādod klāt gan soja, gan kukurūza, gan rapši.

– Jūsu saimniecība bija arī izputējušā Trikāta KS kooperatīva biedrs.

– Jā, sanāk, ka uzdāvinājām jaunajiem īpašniekiem 37 tūkst. EUR, kas ir mūsu nesamaksātā piena nauda. Mēs dabūjām atpakaļ tikai samaksāto PVN – vairāk nekā gadu gaidījām septiņus tūkstošus eiro. Vēl dabūjām ap 1200 EUR no *pārpalikumiem*, lai gan kopā kooperatīvā ieguldījām ap 50 tūkst. EUR. Grūti gāja, bet esam to izdzīvojuši. Tagad atkal esam jaunā kooperatīvā *Piena loģistika* biedri. Prom neskrējām, lai arī apvainojums bija liels. Vienu brīdi pienu nodevām AS *Valmieras piens*, bet tur man īsti nepatika cenu politika.

Negribu citus pārāk kritizēt, tomēr jau sākumā skanēja runas par to, ka *Latvijas piens* ir neveiksmīgs projekts. Ka valsts aizdod naudu uz milzīgiem procentiem, tas īsti nebija labākais variants. Kooperatīvam robu iesita jau tas, ka tas divus mēnešus par pienu maksāja vairāk, lai biedri nekristu panikā, bet finansiālā nodrošinājuma tam nebija.

– Kur nododat graudus?

– Esam kooperatīvā VAKS biedri, tur arī vedam graudus. Šogad jau paspējām tur aizvest zālāju sēklas, ko nokūlām 50 ha platībā. Protams, vienmēr var gribēt vairāk, bet pašlaik man pietiek ar to, ko samaksā kooperatīvs. Tas arī ietaupa manu laiku un enerģiju – parakstu pavadzīmi un vienojuma, kad ieskaitīs naudu.

– Kas aug jūsu tīrumos?

– Mums ir ļoti daudz zālāju sēklausu – 120 ha, kas ir kuļami dažādos laikos, – timotiņš, pļavas auzene, āboliņš, ganību airene. Zālāju sēklas sākām audzēt tad, kad pašiem tās vajadzēja ganību atjaunošanai. Ir ziemas un vasaras kvieši – pārsvarā sēklai, pirms diviem gadiem atsākām sēt arī rudzus, lai govīm būtu daudzveidīgāka barība, ir arī auzas, mieži – gan lopbarībai, gan sēklai. Nu jau ceturto gadu sējam ziemas rapšus, lai gan pirms tam bijām no tiem uz pāris gadiem atteikušies, jo galīgi neauga. Tā kā paši ražojam sēklu, nav tik sāpīgi – iesējam pavasarī no jauna.

Skatoties uz ražām – šogad, šķiet, ka nekā daudz nebūs. Vajadzēja kultivēt visu zemi, jo bija slapjš pavasaris, tagad atkal ir nemītīgs sausums. Cerams, ka uz ziemāju sēšanas laiku būs mitrāks. Vasarāji varbūt būs 3 t/ha. Ziemāji gan ir tīri skaisti. Kvieši varētu būt 5–6 t/ha, kas mūsu pusei ir samērā labi. Kādreiz ir bijušas arī 8 tonnas no hektāra. Man kooperatīvā saka, ka esmu skeptiskā saimniece, jo vienmēr plānoju mazāk, bet nokļuju vairāk. Bet man labāk patīk tā, nevis lielīties, ka būs daudz, bet beigās nokult mazāk!

– Vai sēklu audzēšana ir jums izdevīga?

– Protams, tas ir izdevīgāk nekā audzēt pārtikas vai lopbarības produkciju. Tomēr sēklaudzēšana prasa arī vairāk darba. Tā ir koncentrēšanās, sējumu un kuļšanas tīrība. Tāpat mums ir ES atbalsta maksājumi par sēklaudzēšanu, kas gan ar katru gadu sarūk. Pērn mums bija mazāk hektāru, bet atbalsta maksājumi lielāki, šogad hektāru vairāk, bet maksājumi mazāki.

– Vai tehnikas iegādei vienmēr izmantojat ES fondu atbalstu?

– Var teikt, ka 90 % tehnikas iegādāts ar fondu atbalstu. Projekti

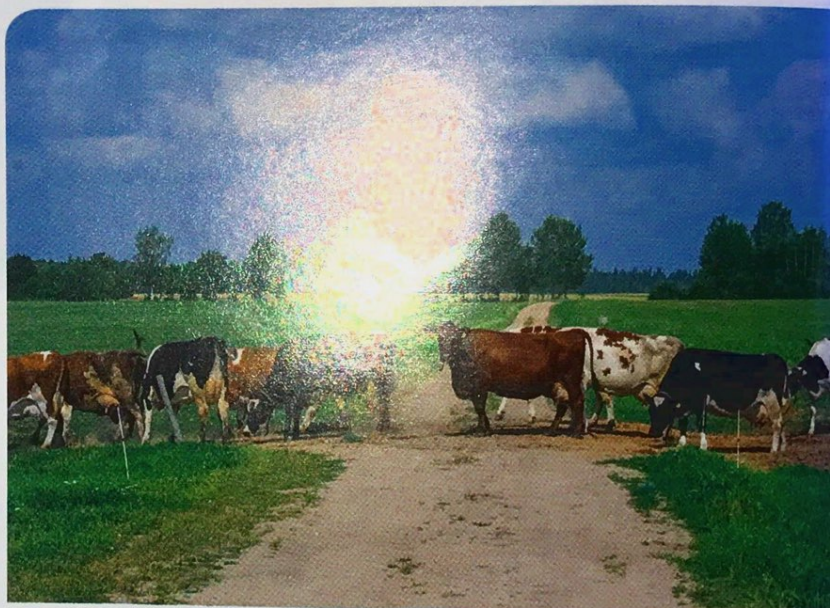
gan arī mēdz būt kā loterija. Mums ir kombains, traktori, kultivatori, preses – viss, kas vajadzīgs graudiem un zālājiem. Kombains, protams, ir liels ieguldījums, kas gadā strādā vien divus mēnešus, bet bez tā arī nevar. Ja gribētu izmantot tehnikas pakalpojumu, sezonas laikā tas būtu ļoti grūti. Atjaunojām arī vienu padomju laika spēkratu, kas joprojām labi kalpo. Vajadzību ir daudz – piemēram, gribētos noasfaltēt ceļu pie fermas, no tā tagad palicis tikai nosaukums. Tāpat būtu vajadzīga graudu kalte.

– Ko iesākat ar mežiem?

– Pagaidām tie vienkārši ir. Ja pavisam godīgi, nezinu, kur visi atrodas, – esam nopirkuši, bet neesam aizbraukuši apskatīt. Taču ir jāsasparojas uztaisīt meža apsaimniekošanas projektu. Mežus uztveram kā ieguldījumu – ar to palīdzību varēsim uzcelt savu māju.

– Ko jūs gribētu saimniecībā redzēt pēc gadiem desmit?

Kalvis: – Pagaidām izskatās, ka šis ir optimāls variants. Ar esošo darbaspēku un tehniku ir pietiekami. Ja gribētu saimniecību lielāku, tad uzreiz vajag tehniku, bet tas neatrisina problēmu, ja nav darbaspēka. Daudzi vietējie aizbraukuši uz ārzemēm un

Govis kā īstas vasarnieces dienas pavada ganībās.

par atgriešanos nedomā.

Larisa: – Laukos nav viegli, un zinu daudzas mazas saimniecības, kam vienā brīdī apņik to nastu vilkt. Arī mūsu pagastā, kurš ir skaisti iekārtots, te ir labs kultūras nams, dzīvo vien ap 200 cilvēku. Nu nevar būt visi Rīgā!

Es gan ceru, ka ar laiku pratīšu vadības grožus atdot dēlam un viņa ģimenei. Mana mamma tā mācēja, visu vadība nodeva manās rokas. Vai es to pratīšu? Nezinu! Pagaidām vēl gribas skriet un darīt pašai, tomēr negribu palaist garām to brīdi, kad vairs nevarēšu.

– Ko jūsu ģimene dara brīvajā laikā?

– Mēs, protams, strādājam daudz, bet dažkārt mākam atpūties un paņemt brīvdienu arī sezonas laikā, kaut vai aizbraukt līdz jūrai. Darbs jau dzen darbu – tikko beidzas darbi graudu laukā, tā jā rūpējas par skābbarību, sienu. Taču vispār – par dzīvi nesūdzos, esam apmierināti! Ziemā mēdzam doties kādā ārzemju ceļojumā. Pasaule ir jāredz. Pazvilnēt saulītē ziemā arī nemaz nav slikti. Tāpat mūsu plānos ietilpst mājas pabeigšana – palikuši daudzi iekšdarbi, ko beidzot vajadzētu izdarīt. Kā cilvēkiem, kas dzīvojuši dzīvoklī, gribas plašumu. Tagad smejamies – kurš tur dzīvos un to visu tīrīs?